

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПАРЛАМЕНТ

Бек къыйматлы миллет проектни тамамлаугъа баш магъана бере

КЪМР-ни Парламентинде бардырылгъан жемаат тынгылауда Борчул халда медицина страхованияны КЪМР-де жер-жерли бөлүмюню 2020 жылга эм 2021-2022 жылна план кезюине бюджетни проекти сюзюгенди. Кенгеште сейирлери болган ведомстволаны келечилери бла бирге саклау учреждениеяны баш врачлары да чакырылгандыла.

Аны ача, спикер **Татьяна Егорова** фонду кыоранчылары, фидарлары да бирге келишдирилди. Бюджетни тийишчи 9,8 миллиард сомдан аслам болганы билдиргенди. Ол санда бир жерде да ишлемеген инсанлагъа медицина страхования жаны бла жумушланы толтурууга 3,8 миллиард сомга жууук бөлүнгөнү.

Фонду бюджетни тарихчери бла шагъыйр эте, аны башчысы **Зурият Бажанкова** борчул халда медицина страхованияны системасына 62 саулук саклау учреждение да 2 страховый организация киргенлерин белгилегенди.

Программага ачы иели клиникала да киреде.

Бюджетни 9,8 миллиард сомдан 96 процент федерал арадан субвенцияладала. Законлагъа кийирилген тюзетилеуе кере бир жерде да ишлемеген инсанлагъа эсепте алынуу нызамы алышынган аны чертенди ол. Аны бла байламлы КЪМР-ни бюджетни кыоранчылары азыгъандыла.

Зурият Бажанкова тышында региондадан келген саусуладан республиканы клиникала да багъылганы ючюн кыаллай бир ача тыштенни юрсунден да билдиргенди. Аны елчими 300 миллион сом болганды. «Тенгешдирил айтханда, 2017 жылда бюджетге 179 миллион сом тошгенди, былтыр а тейеуле 257 миллионга жеткенди. Былтыр да 300 миллион сом жыйылгъы сакъланды», - дегенди ол эманда Республикалы клиника болныча, Аллергия аруулагъа бакъзан ара, Май эм Терк районлары болнычалары жагы бла Бютонда тири болганын белгилегенди.

Къоранчылары юсеринден айтханда, 9,8 миллиард сомдан 9,4 миллиарды борчул халда медицина страхованияны жер-жерли программасын толтурууга кыоратылдыкыды. Къалган ача фонду аппаратыны ишин жалтыууга, республиканы инсанлары башка региондада клиникалада келерине кыаратканы ючюн тейеуле, медицинада ишленгени билимлерин өсдюрюуге берилликди.

Жыйылгъа саулук саклау министр **Рустам Калитов** да селештенди. Ол бюгонюнде баш магъана «Саулук саклау миллет проекте белгиленген жумушлагъа берилгени чертенди. Аны тамамлауга быыл 441,9 миллион сом бөлүнгенди. «Аны чеклеринде алты регион проект толтурула, ол санда биринчи медико-санитар болууш системаны анытуу жагы бла мадрала этиледиле. Аны чеклеринде уа эки фельдшер-акушер пункт ишленди, ала жылы ахырында хайырлангъа берилликди», - дегенди министр.

Андан сора да, миллет проекте тийишликке, профилактика халда республиканы инсанларыны саулуклары тинтиледиле. Жылны башында бер 355 минг адамга кыаралганды. Жюрек-кыан тамырлары аругъанлары багъуу жагы бла проекте кере уа регион ара иштеуе эки бөлүм шендиге оборудование бла жалчытынгандыла. «Битеу тамамланган жумушлары хайырында быылны озган 9 айны ичинде кыан тамырла бла байламлы арууладан өлгөнлери сан 4,8 процентте азайганды», - дегенди ол.

Онкологияга кыажуу программага кере уа, диспансер шендиге диагностика аппарат, операция эм реанимация бөлүмлеге оборудование келтирилди башланганды. Бюгонюнде «Терло-терло» аппарат сатып алынганды. ОМС-ни программасыны чеклеринде жылы башында бер онкологияны багъууга 576,4 миллион сом кыоратылганды.

Ахыры 2-чи беттеди.

Багъа бичилу

Республикабыз юлгюге саналгъанды

Къабарты-Малкарда сабилеге паллиатив болушукъ беруу жагы бла бөлүм кырада бек игиледен бирине санал, Россейни башка субъектлери да андан юлгю алырлары тийишли керегенди Битеуроссей халк фронтну «Къайгырыулу регион» деген проектни башламчысы Анна Федосеева.

«Къабарты-Малкар – сейир регионду. Кыйын саусуз сабилеге болушукъ беруу амаллары аланы биз юйрегирча туйюлду, аны

кый, аладан юлгю алыргъа керекбиз. Биз аланы гичтеле стационара, юйде да паллиатив болушукъну кырау жагы бла сынаулары башка регионла алырга этерге кюреширибиз», - дегенди эксперт.

Ол дагыда регионну онуучулары бу амалны магъаналылыгын иги аныгалганын чертип айтханды. «Кертиди, КЪМР-де специалистле жетишмейди, алай уста, сынаулу адамла уа бардыла. Алгын экюс сабиле туруучу юню мурдорунда алагъа

паллиатив болушукъну кырада бек иги бөлүмлеринден бири кыралганды», - дегенди Анна Федосеева.

Эксперт Къабарты-Малкар «Къайгырыулу регион» деген проекте къошулганын санада болганын, анга деп ачы программа да жаратырылганын, ол къабил этюге берилгени да билдиргенди.

Проект сынау халда РФ-ни 25 субъектинде бардырылады, Севастополь 26-чысы болушукъ.

Бизни корр.

Байрам

Жылы алгъышлаула, таза тежеуле, ариу жырла – бары да аналагъа

Нальчикде Кырал концерт залда Ананы конине аталып улуу байрам болганды. Аны республиканы тишируларыны жемаат организациясы кырагъанды. Анга келгенлени алгъышлай, бу биргуню башчысы **Аулит Каскулова** бу конюнде Къабарты-Малкарны Башчысы **Казбек**

гендиле. Ма аллай насыда жашасынла битеу юйорле. Анала бла атала балларына ачымысынла! - дегенди Аулит Федосеева.

Андан сора ол залда власть органны келечилери, депутат олтурганларын, республиканы битеу районларын да кепле келгенлерин айтты,

Тишируну, ананы сыйы-намысы Кавказда не заманда да улуу жюрегинде. Мен хар анагъа да узакъ ёмюр тежейме, сабилеризини, туудуларыгъыны насыларны кереюгю! - дегенди Борис Мустафаевич.

Татьяна Егорова уа байрамга Парламентинде Председателича угъай, анача, ыннача келгенин айтты, алгъыш сёзюн сабилеге жоралганды. «Биз бек улуу игилкени балаларыбызга тежейбиз да, ала жетишмиле, насылы болсала, биз да насылыбыз», - дегенди.

Кокков кеп сабиле юйорлеге улуу ыспас этип, «Ана махтаулыкуну» ордени бла саугъалагъанын айтханды.

«Тиширулары республикалы совети да кеп сабиле аналадан жыйырма экисин чакырып алгъышлагъанды. Билемисиз, аланы бирге 119 кызылары бла жашлары бардыла. «Кыйын туйюлмюю алай бир баланы өсдюрюп, алгъыс кюсине салгъан», - деп соргъаныбызда ала ышары да мек зрт-«Угъай, ол кыуанчды» - дегенди.

алагъа жюрек ыразылыгын билдиргенди, узакъ ёмюр тежегенди. Сора сахнага КЪМР-де Адамны эркинликлери жагы бла улномоченный, республикада сыйы-намысы жюрегюн **Зумакулланы Борисини** чакырганды, ол кеси да улуу юйорден чыкканын чертип.

«Бу байрамга бек ыразы болуп келгениме. Магъа бек хычууунду сизин кереги, баргъызын да мен зрт-«Угъай, ол кыуанчды» - дегенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият. Суратны автор алганды.

ЭРИШИУЛЕ

Бир журтлуларыбыз, къазахлыла да сермешни ашыгъып сакълайдыла

Белгилесича, 29 ноябрде Къазахстанда Томенланы Альберт бек алауу кырауу бла байламлы сермешин өтдорлюкю. Бу конюнде Алма-Атага спортух атысы Хусей эм кыарындашлары Бийберт эм Казим бла келгенди. Анда алагъа ол кыралда жашагъан жерлештерибизни тарихчери, къонакбайлыкъ этгендиле.

Ол жумушга башламчылыкъ этгенледен бири предприниматель Тилланы Исмайыл болганды. Телефон бла къысха ушагъыбызны кезююнде ол бизге билдиргенге кере, бюгонюнде Къазахстанда 250 къабарты-малкар юйор жашадыла. Ала барысы да Альбертини рингге чыгарын ашыгъып сакълайдыла.

Миллетибизни келечисини къатышыула бла быллай сейир спорт жумуш мында биринчи кере айтханды, ала болмагъанча къызгалыды. Шендю Альберт жаруу этюу

бла кюрешеди, аны себепли адамла бла тобешир онгу жокъду. Аны бла байламлы бир аз ёпкелгенде да бардыла, асламнан жаш тейюну арасында. Алай заманы жетсе, жолугууп, суратха тошер онг да берилликди, - дегенди Исмайыл.

Томенлары самолёт бла жетер кезюге, жерлештерибиз анда аэропортда жыйылды, аланы саклап тургандыла. Ызы бла жашаркы жерлерине элтип орнатхандыла. Исмайыл айтханды кере, ол къонак юй туйюлду. Жангы ишленген кепкатылы

журту. Ала жашаркы 14-чю къызысындан да ариу кереюнде. Сора жерлештерибиз да Альбертини алайдан узакъ туйюлду.

Жангы ачылган спорт шолдакты зал. Мен аны таматасы бла келишим этерге баргъанымда, ол Альбертча спортух Бизни залда жаруу этерги бизге бек улуу сайды деп, ача алгъыра оқунуа унамагъанды, дейди Исмайыл.

Кертиси бла да, къазах халкъда да Альбертини билмеген хазна адам жокъду. Ушакъ нёгермин чертенгени кере, тилибизни, ичинбизни да бирге келишчилери не заманда да улуу магъанын тута келеди.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

СУРАТДА: Томенланы Альберт, Тилланы Исмайыл, гимнастка Жабаланы Жаннет, Томенланы Хусей, Казим эм Бийберт.

ФЕСТИВАЛЬ

Къараучула, ёрге сюелип, къарс къакъгъандыла, спектакльден сора да, кетмей, оюнну кеп сюзгендиле

Бу сахна оюнну Роман Добагов бла Мызыланы Аубекир салгандыла. Музыкасы Артур Варкасовнуду. Декорациялары, костюмла Кантемир Жилорвнуула. Сценарийни малкар тилге Табакъсойланы Мухтар кёчюргенди.

Къара бла акъдан, төрт-беш жолдан кыраулан сурат. Ол жолланы араларында айланган тынчылыкъсы адамла бла ёмюрле. Алайгъа бийкледен тошген аунанда берю улулгъа, кыуу къалкыгъыны, жангыз зурдукъ учканы. Темир жолну поедк таушуу.

Чингиз Айтматовну повестини эки сюжет ызын алгъандыла режиссерла. Биринде – адам ауушхан бушулуу кюн, экинчинде – эрте заманда манкуртланы табылары. Аланы бирге этген а – жашуу.

Спектакльни баш жигити урушдан кыайхан, бу темир жолда ишлеген Озгийди. Аны сыратын КЪМР-ни, КЪЧР-ни да халкы артисти Жангоразланы Мажни кырагъа ачды. Очурулу кубала (КЪМР-ни сыйлы артисти Созайланы Мариям) анга Къазанга өлгенин айтды. Отуз жылдан артык бир жашап, бир аш къагъадан ашпа,

Нальчикде Шимал Кавказны миллет драма театрларыны «Ожуха сцена» атылы Халкыла аралы фестиваллары барды. Быылгы фестиваль Театрны жылыны чегинде кырауланды. Барак юн Куулийланы Кыйсын атылы Малкар кырал драма театры артистлери Чингиз Айтматовну «И долъше века длится день» романына чек Роман Добагов бла Мызыланы Аубекир салган «Ажакшанула» деген спектакльни кёргозгендиле. Анда кыраучула бек бирге Москвадан келген комиссия да болганды.

сабилерин бирге өсдюргендиле. Ол шубёхун ахыры жыгъына ашырып къыйгъыга киреди. Жашы атасын алайда асырагъа сюеди. Эригет а: «Адамны кыалайла болса асырагъа жарамайды!» - деп, текин отуз километр узакълыкъда Ана-Бейитде асырагъа излейди.

Энди алайда космодром турады. Къоймайдыла ары ёлнокю келтиргендиле. Эдиге шубёхун алайдан узакъ болмай басдырады.

Ол эски, «ана тынчайгъан» деген аты къабарланы кеси тауруучлары барды. Бу жерге келген жуанжыгъанды тутмакларынын эссиз къула этгичю эдиле. Жесирин башына чий терт кескени гам кийдирил, ол къатып, асыры къысандан, адам, улуу заман сынал, эсин тас этгенди.

Алай къулагъа манкуртла

эшитилип турады, жюреклени сансыта. Найман-ана да анда Ана-Бейитде жатады.

Быллай даражалы фестивалда кёргозюлген спектакль улуу жокъ элпеди – ана тил, адет-тёре, адет-къылыкъ, маданият дегенча, бизни халкы этген шартланы саклаугъа чакырады. Ана седиресе, манкуртладан башхалыгъыбыз калмаз деп, аны эсгертеди.

Спектакльни юксонден бир-бир кыраучуланы айтхандары да келтирме сюеме.

Ушакъны Азия, устас: «Жюрегиме кыйын тийгенди оюн. Манкуртлукъ дегенча, адамны сундыргъан затланы юсеринден айтма. Аны бла бирге мында тарыхны эсде тутаргъа нек керек болганын барды».

Бюгон адет-тёрелерибизге, таулу къылыкъ хуенрибизге, ана тилибизге да башка кёзден кыраууга, сакъ болууга чакырады спектакль. Атанасын, къыйдан чыкканын, кетип, андан къачканды. «Эсинге тошор ким болганыны! Сени атынг Жоланбайды! Сени атанг Доненбайды!» - деп. Ол къычыркы Сары-Ёзекде.

Ахыры 2-чи беттеди.

КЪАРАУ

Къыйын тау жолла бла - автомобильледе

Къабарты-Малкарда 3-6-чы январда «Зори Кавказ-2020» фестивалы өткерилди. Анга Россейни бла жууукъ тыш кыралланы жолусу жерле бла машиналада жюрегюге сюйгенлени клубларыны келечилери къатышырылды. Ала Ара Ковказны бек ариу жерлери бла өткерилди. Аланы баш лагерлерин уа Нальчикде, «Грушевоя рош» санаторийни тийресинде орналыкды.

Тау районлагъа автомобильчиле фестивалны кыраучуланы биргелерине борлыкдыла. Радио байламлыкъланы амалы бла уа Ара Ковказны табыгъат эманда тарых эсгертеулерини, ариу жерлерини юсеринден халар бирдирлини турукъду.

Фестивалны жолусу жерле бла машиналада жюрегюге сюйгенлени «КБ 4x4» клубу эман «Созидание» деген Къабарты-

Малкар регион жемаат организация КЪМР-ни Курортла эм туризм жаны бла министрствонун, «Путешествие» компания-

ны, Орус география обществону «Алтай» жаш тейю клубуну себепликлери бла кырагандыла.

Жазыгы – 2020

Тилибизни, энчилигибизни жокъ этмеуню себеби

Ана тилибизде чыккыган газетибиз кыраллыгыбызны белгилеринден барды. Аны таулу кырауу болуу, кереюну кыуанчы, ёктемликчи.

Ол кесибини ёз халкыбызны адамнна санагъаныбызны шагъатлыгъынды, сабилерибизни, туудуларыбызны тюз өсдюрюню, тилибизни, ушакълыгыбызны саклауу себебинди. Алайды да, келигиз, «Заманга» жазылайык, аны алайык, окуулюк!

ТАМЖЕЛМЭ ГИ ЭМ БИЛГИЧТЕРИ БЛА АЙЫРМАЛЫК ЖАЗЫЧУ, ИЛМУЧУ, НАСИЙХАТЧЫ

ТОЛГУРЛАНЫ ЗЕЙТУН ТУУГАНЛЫ БЮГКОН - 80 ЖЫЛ

КЪАЙГЫЛАРЫ, КЪУУАНЧЛАРЫ, АЛДЫРГАНДЫЛА АНЫ КЪОЛУНА КЪАЛАМНЫ

ЖАЗЫП БАШЛАУ
Жазып Толгур улу жаш заманында баштаганды. 1961 жылда жер-жерли газетледе аны ханларды чыңгырды. «Айытуш» деген биринчи айдан алып кыргызда, ол кезинде төрөли темгага немисли душманла бла кыжаулукурга жораланады. Алай мында жазычу андан төрөлик сюжетни чыгарырга изилди.

Осли окуучуну кыра, манын чыкынырык тыюлдо полидония сюжетни кыралыуу. Суратла белгиле чыгарманы кесини заманына бютон кыйматлы этедиле. Чыгармада прозада ол кезинде тобеген юлголе сакланганлыкты, манында да жангыча оюму, суратла амалла, алыкы бир кесек кырауусу эселе да, ооздоолуу.

КЪТЮРИОЛУУ
Зейтун адеп-кылыктыга энци сак кезден кырагында, ол аны чыгармачылыгында да эслемей кыламызганды, магыналы жерни алганды десек окуучу, жангырмазбыз. Ханларларнда, романларнда Толгур улун таулада жашаганы эли адамны, миллет интеллигентчины келечилерини энчилерини толугу көргөзгөндү. Тилени байлыгыны, айырмалы астейлик кез кырамыны, жашуу чойлеиклини ачыккылай билиюону хайрындан ол чыгармала халкы соймекликке тиийли болгучы тала «Ханфика», «Зиррей», «Акгырчаны», «Кызыл кырдик» – беланы окуй, биз усталыгыны өсөдөн эсе барганын көрөбиз.

Аны фрамушун, закыйлигини бир мағаналы ширеки ол жашуу чойлеиклине суратлап, ызындан кесине, окуучусунда да соруу сала билгениндеди. «Кызыл кырдик» алай соруу аспалдыла. Ата журт, өз жеринге соймеклик, кертичлик сакталышы тала «Ханфика», «Зиррей», «Акгырчаны» ала соруу аспалдыла. Ата журт, өз жеринге соймеклик, кертичлик сакталышы тала «Ханфика», «Зиррей», «Акгырчаны» ала соруу аспалдыла.

Толгурланы Зейтун бу чыгармада, башкаларында, хар сөзүнө, хар кырагын сыйфатына жашырын, экинчи мағана бериле, белгиле уа (ала уа аспалдыла, кёбсуюнда кыраарай-маклар фольклордан алынган) аны мағанасын теренлигин, осли чыкылыгына белгиле айтты. Айтырга тиийлиди, повестини фабула өзегинде

болган жашуу, ниет чойлеикле бюгонлюкда да жерлерин тапканлай турдыла.

УНУТУЛМАЗЫКЪ СЫФАТА КЪРАЙДИ
Миллет литературалада 80-90-чы жылда аспал улун чыгарма дуния жазыгынын көргөндиле. Ол повестилеи бла романына авторлары кесирини жигитлерини болушуклары бла өзсөзүн халкыга

Кылом кыраандашла.

эшиттирирге изилдейле, жашуу кырамына башка кезден кыраарай, хар этиген ишчи адеп-кылыкты өзгөндиле. Ол аны сюжетеини өзгөндү. Аны сюжетеини өзгөндү. Аны сюжетеини өзгөндү. Аны сюжетеини өзгөндү.

ТАРЫХКА ТЕРЕН КИРЕ
2014 жылда уа ол окутапдан кыраулаган «Хутай» деген романын жазып бошганды. Анда Занкишланы Хутайны (ол бала жигитиди) сыйфатын болушуклары бла маклар халкыга ачыккылаанды. «Чыгарманы жазган жылларнда Зейтун таулу элге жюрию, билгенден халар соруп, алай жарашдырганды сюжет ызы. Ол энчилги этеди аны бизге жууккы, бютон аңгалышчуу ма.

Толгур улун эки дунияны өмюрлук кырашчылыгына философия кезден кыраар ачыккыла бер мағаналыла, аны чыгармаларыны танышуу белгилейди. Жазычу хар заманда бирик эстетика, юлголене бла тин жар-

лыккыны, огурулукуны бла огурусулукуну кыраулукуларын чертеди. Ол сахнага чыгарган башка-башка жигитте уа, суратла артында, азыр эселеде бир затны изилдейле – жашууну мағанасын аңгыларга эмда аны хар бири кесича билгире.

«Кёк геулену» ызындан чыккыган «Ак жыйрык» роман Толгур улуну жа-

төрен тыюндорююду, Ол борланы тамамлыкларын биз Зейтуну жазганыларнда толусунай көрөгөр болобыз.

УЛУ АДАБИЯТ БАЙЛИКЪ
Не жаны бла да фамулулу болган инсанча, Толгурланы Зейтун миллет суратлап өзсөзюбюню бирик даражга кёторгөчү, Шимал Кавказны адабиятында эстетика кез кырамыны айнууна да ол айтып-айтамача улун кыйын салганды. Ол 300-ден артык илму статьяны, онбеш монографияны эм республикалы школларна бла вузларна методика дерсликени автордуу.

«Заман бла литература», «Малкар проза», «Литератураны теориясы», «Отарлары Керимни лирикасы», «В контексте духовной жизни», «Эстетика кез кыраам» эм дагыда кез башала аны бирик хунегерини жюрию, дуния даражлы закыйлигин көргөзгөн, уллу адабият тинтулейди.

Жазычу, КЪМР-ни культураны сыйгы кулулукусу Шауаланы Хасан алгын жылда былай жазганды: «Насылдуу Зейтун, халкы намысын көрөди, адамла аны теглигин изилдейди, алимле билимине уллу багга бийлейди. Толгур улун, ол затпаны биле турганылай,

кесин бириселден ёрге бир заманда да салмайды», - деп. Хар ул ишдеча, чыгармачылыкка, адамга кесилигин, энци хатын кырауулукуга улун кишилик, багырдыкы да керек болды. Зейтунга да тошгени бирде кыраты болуурга, койсозюкге чыдарга да, алай миллет койсозюк суратан согуу улун иш бла көрөгөргөн инсан ол затпаны кесини жюриюгн бир заманда да басынчаклатмаганды, нек дегенде аны измелери, итинуйери башха эдиле. Тюзюкюн жолунда сюеле билген а керти насылды деп басынчы айтыргач болуучу.

ЫСПАТ ТУДУР-УН ЖИГЕРЛИК
2009 жылдан башлап Гуманитар тинтуле бардырган институту маклар адабият секторуна тамалык этгенди. Айтырга тиийлиди, ол бу махеме бла байламлыгыны университетте урунган жылларнда да юзөгөнгөн. Мындагы аривале жазычуу иштерини тутуучу, энци мурдорларн кырагандыла. Аны хар чыгармасында фольклор белгиле, сюжетте, биз барыбыз билтигин жазмай», - дегенди.

Ол жюриюгу Толгур улуну да жазыгы кыраарай, нек керек тутканды. Аны койда да, сохталарын да ол торлюн изамга салганды: аны башчылыгында 14 кандидат диссертация бла 3 доктор диссертация кырауланды.

Бизни таныгысы заманын турулатпап, чыгарманылыгында кёл сорупуларыбызга тиийли жууула берип, этген ишери бла халкыны жашуун иги жанына торлендирирге илгери, инсанлыгын, жазуучулугун да өз жерини игилигине кыраман аталганыларнда Толгурланы Зейтун. Аны маклар литературда тиийли бирик жер белгиле, КЪМР-ни халкы поэти Зумгаланы Тендия «Халкыбыз закыйлиги» назмусуна Зейтун бек сойгөн керти сөздю, халкды дегенди. Профессору битеу жашуу, кыйырыс-кечик чыгармачылыгы бу оюму даулашсы чагытталдыла.

ЖАНГУРАЗЛАНЫ НАЖАБТ.
Ондан соң: Толгурланы Зейтун, Ахматланы Ибрагим, Тейлене Алим, Ишван Когур, Гургуланы Салик, Мокзаланы Магомат.

– ол Толгур улун мурдор тутуучулугуна кыраулаган сыйфатыды? Ол бу өмюрю алында басмаланганды, жазыла, а 90-чы жылда биринчи жерини жарымында этгенди. Андан бер жюзле, мингле бла сыйбей жок болмаганымыдыла, ала наркотикле, порнография, спайслай, гаджетле, билим беруде бла илму да жангы торленуле жутуп бармаганымыдыла да?

Алай айтырга жарарлык эсе, жазычуу чыгармачылыгына тыюноне, биз алгандан көре билинуу

налы монографиялары, улун жазычуула бла тыюбешиле, абындырырга жүрөгөнгө, студенте... Была барысы да арда болуудула.

Отуз жылна жете төбегерин жашы төбегерине бир кырауу жуук шуку тиийгенди. Ала аны араларында Кзылпайланы Кыайсын, Ахматланы Мусаа, Гузельнаны Жамал, Мокзаланы Магомат, Азаматланы Камил, Кыраалы Бирузе эм дагында бир нечуаулап. Жашууну акырыне дери ол алапны тас эте барганды, бирери дуниядан кете, бирисери бла уула жолла айыра. Айтырга керекти бир-бирле бла жюрек байланышы ахыр коюлерине дери сакталганын да. Кзылай алай болса да, ич сезимин, жарысууну ол, бам, толусунай кишиге да туура ачык аталамаганды. Огурусулукунда угуй, жангылык сезимин ачыккыла көргөндү.

ИЛКИКИ БИЛГЕН, АХЫРЫ КЫРАУУ
Илкимини унутмау – ол улун жашуу илмуду. Кёпте ол затны билмейди, бирде уа билгире да соймей кырадыла. Ол сурат толгур улуну ала алына көр кере келгенди сагыштарын узак кымуу тошголе элте, мудахландыра.

Аны оюсонден манга жашы Филология илмуланы доктору Толгур улуну жашы Насылдуу орманды бла өхтем атладыла. Алай жайгы конуенди бирде билмей турганынай кызына бир эр киши жапала: «Мен Толгурланы Бекмырза атында дунияда жашуу кыраарай дегим деп диплом алганыны унутп, осли изилеп тапканма», - деп жайгы сөлөшөди. Ызы бла тамата Зейтуну тюкөнгө этпиге, жаргагы тюкөнгө, ол заманда Бекмырза алай сыйлайды.

Керти да омак кёчкөк-көлөк болуп, аны оюсонде билгире алай ар жуи килмири эдиле ала. Аны, өксюзю, ол заманда Бекмырза алай атыды, темир анга даулашмаган алай оюсонде, гитче нөгерины алына сөөлөп, жанын берип аны алай кыраулайды. Тёрт ачыккылыгы ол борун Зейтун улун оюсонде дери гыкыла да тылегеней турганды.

Назарокада турганыларнда акыбалык энци болган жашуа Азиз жашуунда неби кес оюсон, деп сорган эди. «Оксургай» - деп жууулагы энци аманаты. Алай ала улун илмуга этпеген гитче жуук болуучула.

Аны жашуу жолунда арда кёл ахшы инсанла тобегенди. Алай шуёуларыны оюсонден айтаанда, ала артык көп болмагандыла. Аспалам бла ол бир акылы эди, керек заманда эсе, билеклик да тапдырганды, иш бла, сөз бла да болуучула.

Кыраалы-Малкар кырал университетини айрымы бошоп, ол заманда «Коммунизмге жол газетте ишлерге келгенден окуучулардын институтуна, кез кыраары тура эселенгенди. Нек эсе да алаада жерден, тауладан, башха затпадан да аны ауурурак көрөюндү, ол көк мууурааркы, кылын бюула бла кыраатканды. Ким билгиси, устаны жюриюгн, жанын кырауу.

УЛАКЪЛАНЫ МАХТИ, Филология илмуланы доктору, профессор, РАЕН-ни академиги.

Жюрегими буйругун толтура

Кертинсн айтыгонда, бу тизгилени жазып башларгы изиле, алай арабиздан кеткен адамны гын озгон заманда айтырга кёлом бормай турганын эсимдеди. Толгурланы Зейтуну 2016 жылда бийик турганылай жашуудан кесирини Кыраарай-Малкарны жазуучу алып айтырма жаркытканды. Алай бла бийик фамулу устазымы бир жюрек инсанча эсгериге изиле, аны хурметине ол кезуиледе бу материалны жазыргач эдим.

Атасында, анынсандан да эртте өксюк кылаган жашкыкты эгиге айланган кыраандашы Кзылайланы Азиз өсдоргөнди. Хар жуууу анга аман болганын дегер жарамас, алай аны жазуучу ала айрылган бала, белгилесича, ажымлыды. Төлу юйорде өсмөгенин жюреги тизгин кылады. Алай Зейтун да бир алай эсе эселенди, биз дегер болуучу. Аны койда, ол бютон жарык кезден кыраганды жашуурга.

Аны бла даулаштырыкыла да чыгарык болура, алай мен бу тизгилени арчу сөз айтыр ючюн жазмагына ишек эсиме. Алай болса орманда айланган юйосоз кочюкчө, кишиликте, учалмай кылаган кырааткыла аны орманда эселеней, кыраане жангап төбегериме эдиле. Ала билгендире бир торло заран жет, дилемзелигин, юйонне элтип, жырмепти, ашатип, акылан дыйран ала бошарганды да.

Отуз Азия, Алтыкышкык жалап аккылай кымулу тоздеде чабып айланады, кызында уа Афракшыланы алабайлары. Ол сурат толгур улуну ала алына көр кере келгенди сагыштарын узак кымуу тошголе элте, мудахландыра.

Аны оюсонден манга жашы Филология илмуланы доктору Толгур улуну жашы Насылдуу орманды бла өхтем атладыла. Алай жайгы конуенди бирде билмей турганынай кызына бир эр киши жапала: «Мен Толгурланы Бекмырза атында дунияда жашуу кыраарай дегим деп диплом алганыны унутп, осли изилеп тапканма», - деп жайгы сөлөшөди. Ызы бла тамата Зейтуну тюкөнгө этпиге, жаргагы тюкөнгө, ол заманда Бекмырза алай сыйлайды.

Керти да омак кёчкөк-көлөк болуп, аны оюсонде билгире алай ар жуи килмири эдиле ала. Аны, өксюзю, ол заманда Бекмырза алай атыды, темир анга даулашмаган алай оюсонде, гитче нөгерины алына сөөлөп, жанын берип аны алай кыраулайды. Тёрт ачыккылыгы ол борун Зейтун улун оюсонде дери гыкыла да тылегеней турганды.

Назарокада турганыларнда акыбалык энци болган жашуа Азиз жашуунда неби кес оюсон, деп сорган эди. «Оксургай» - деп жууулагы энци аманаты. Алай ала улун илмуга этпеген гитче жуук болуучула.

Кыраалы-Малкар кырал университетини айрымы бошоп, ол заманда «Коммунизмге жол газетте ишлерге келгенден окуучулардын институтуна, кез кыраары тура эселенгенди. Нек эсе да алаада жерден, тауладан, башха затпадан да аны ауурурак көрөюндү, ол көк мууурааркы, кылын бюула бла кыраатканды. Ким билгиси, устаны жюриюгн, жанын кырауу.

наган болупамы, адамламы кыон болмас эдиле ол кыраалды болуптаны чачарга өгөсө ол аны энци техниканы эди. Энци олу соруу жуюу жокду. Ол аспалдыла кыраарай Бык. Мен оюм этгенде, бу бийик аманга бир заманда да кырауу жерге, кысы алына жаратылып кыламыды. Инсан сурат иштенгенден, оюгон жучушу бла көрөгөнгө, неча тош анысы Чомпарасын дуниясына кеткенде чыгыды ол. Зейтуну тюорсюно аңгылай билген сезим, тегилештирир хунери, керти жашуудан кыраамган кылыгы болмаса, хайрландылары эди чыгармаларында алай аламан шатык белгилеи (символы).

Окуучу ийбандырыкыла былайла илхам бла жазыпган шатык тизгилеринде бир юлго: «Сунуу башында, чибин кылачыктыла, сары гол чыларын кылачык жюзюк келе эдиле. Куруулуп, бир бирдерине ийбандырык коргошп, назик сары сынжырыкыла болуп. Ылары бла кызыл чыларкыла, кыан тамгалана, сунуу башын кырааткы эдиле. Не жууулагында ала кырайдан. Недеп оюсонде? Бу жерини сымарлап-жангыртып жашагып турган ахуулары колларынды неча кёптеринде билгире эдиле. Сары сууга тамга кызыл тамгалыкыла дала болду?», («Ак жыйрык»). Кыраарай жашуу жокду, жалаанда мудах сагышым.

Адабиятын жылына жараткан Зейтун бла ушак бар жаны бла хунери, фамулу да жеткенди. Аны чыгармачылыгына ага эселден эсе туура шатыктык эти турдыла.

– Литературоуде ишлени атам жарсы бийигени, аны ачыккылыга заман жеткен ин аңгыласа жазганды, чыгармаларына а, басынын айтпалыкмы, кеден бюоруу келсе, кылгаз алыганды, жазамалы болмаганды кезуиледе бирде жигиттерини оюсондерин сорган, ол алапны кылыкларынын сөзөне бла аңгыталмаганды, ала жашуучудан энци жашуулары болмаганды. Ол бир заманда да сагышты элтип, концепция курап жазмаганды - дейди Тохир сабыр ушакшыбызда.

Профессор Толгурланы Хамити уланы Зейтун аладуусу дунияга жол салып, гырашны жудуларындады. Биз а суула, аны жашууна, адамгагы, чыгармачылыгына белгиле айтты.

ЖАНГУРАЗЛАНЫ НАЖАБТ. СУРАТДА. Толгурланы Зейтун, Малкысуланы Абидат, Азаматланы Камил кой бийенче ола. 1970 жыл. Минги туу тыйреси.

Тенгим, тамата кыраындашым

Андан да асла билгендиле аны башха жюрек измелерин – аш харырлау эм бичакчыла бла байлалы хунерлигин. Жанында бир нечуаулан эсперидеиди Зейтуну жаш заманында спорда жетишмелеге жетгенин. Сананы чархыны тирилгени а ол азыр кюлерине дери сакталганды, жетимшикчык профессорга бир неча километрни солумгаганлай чабарга кыйын көрөнгөндү.

Ол атадан андан өкчө болуп ол азыр прессиялы маклар халкы бла бирге бешжыллык сабийлей Кызастанга тошгени. Манга кеси ханларгагына көрө, ол жый саллары, чархлары андан кочно жашла бла кохтамай даулаштыргача, кылып турганды. Ала бирде сабийлени араларында тобеген мардалапдан окуучу чыккандыла.

Кылай-алай болса да, ол тин, адеп-кылыкты

жаны бла кез кыраамларыны тизмесин бер эрте кыраганды энда ол жоруктадан таймаганды. Турмушун ырыксы жанына сансыз, социал жаны бла даражалык, кылулукулага жан аткхнадан болмаганды, аны койда, бирде властады, турганла бла келишмелюулүк а ол азыр кюлерине кыраарай кырадыла.

Аны себелли биринчи чыгармаларында окуучу идеология измеле эркин этмген темаланы көтөргөндү. Аны оюсонден жазуучула, алай озгон өмюрю 70-чи жыллары бирини жарымында «Зиррей» бла «Акгырчаны» повестлери басмалангандан сора республиканы партиа органдарында бек чамлангандыла, Кзылпайланы Кыайсын бла Адам Шөгөнукук ол затпаны азыр кюлерине кыраарай кырадыла.

Неда тинтуучюлерин «саккылаан» «Ак жыйрык» романы. Чыгарманын адеп-кылыккыны мағаналыгыны, бюгонюкюне кел ахырысы бла да керекиз «төрөли кыйматланы» тутуучу оюсондерин айтаңды.

Неда тинтуучюлерин «саккылаан» «Ак жыйрык» романы. Чыгарманын адеп-кылыккыны мағаналыгыны, бюгонюкюне кел ахырысы бла да керекиз «төрөли кыйматланы» тутуучу оюсондерин айтаңды.

кыайтарып ючюн Толгур улун махемени таматасына кырауу турганын билебиз. **Жашуу** мағаналы болмаганды затпага бойсунуудан эркин, Зейтун халкыны арасында бола турганына улун эс белгениди. Аны прозасына кытай, ол социалист илге мюлюк бютон аңгалышчуу ма.

Неда десек да, алай жазычуу милети бла бирге болмаса, аны жарысуна тыюномесе, кыуачын билмесе, ол солугуан хауаны тамтаса, чыгармачылыккы хазнасы да, жалганы жюриюна, тийиши жер алаа болмаз.

Кытаплай айтырга эсиме, Толгур улуну чыгармачылыгына тыюноне, биз алгандан көре билинуу

Ондан соң: Толгурланы Зейтун, Ахматланы Ибрагим, Тейлене Алим, Ишван Когур, Гургуланы Салик, Мокзаланы Магомат.

– ол Толгур улун мурдор тутуучулугуна кыраулаган сыйфатыды? Ол бу өмюрю алында басмаланганды, жазыла, а 90-чы жылда биринчи жерини жарымында этгенди. Андан бер жюзле, мингле бла сыйбей жок болмаганымыдыла, ала наркотикле, порнография, спайслай, гаджетле, билим беруде бла илму да жангы торленуле жутуп бармаганымыдыла да?

Алай айтырга жарарлык эсе, жазычуу чыгармачылыгына тыюноне, биз алгандан көре билинуу

налы монографиялары, улун жазычуула бла тыюбешиле, абындырырга жүрөгөнгө, студенте... Была барысы да арда болуудула.

Отуз жылна жете төбегерин жашы төбегерине бир кырауу жуук шуку тиийгенди. Ала аны араларында Кзылпайланы Кыайсын, Ахматланы Мусаа, Гузельнаны Жамал, Мокзаланы Магомат, Азаматланы Камил, Кыраалы Бирузе эм дагында бир нечуаулап. Жашууну акырыне дери сакталганын да. Кзылай алай болса да, ич сезимин, жарысууну ол, бам, толусунай кишиге да туура ачык аталамаганды. Огурусулукунда угуй, жангылык сезимин ачыккыла көргөндү.

ИЛКИКИ БИЛГЕН, АХЫРЫ КЫРАУУ
Илкимини унутмау – ол улун жашуу илмуду. Кёпте ол затны билмейди, бирде уа билгире да соймей кырадыла. Ол сурат толгур улуну ала алына көр кере келгенди сагыштарын узак кымуу тошголе элте, мудахландыра.

Аны оюсонден манга жашы Филология илмуланы доктору Толгур улуну жашы Насылдуу орманды бла өхтем атладыла. Алай жайгы конуенди бирде билмей турганынай кызына бир эр киши жапала: «Мен Толгурланы Бекмырза атында дунияда жашуу кыраарай дегим деп диплом алганыны унутп, осли изилеп тапканма», - деп жайгы сөлөшөди. Ызы бла тамата Зейтуну тюкөнгө этпиге, жаргагы тюкөнгө, ол заманда Бекмырза алай сыйлайды.

УЛАКЪЛАНЫ МАХТИ, Филология илмуланы доктору, профессор, РАЕН-ни академиги.

Учунуу

Төгерекеде ариулуккуну не затда да эслей биле

Ахматланы Алиханнаны жашына Сейфуддинге 78 жыл толганды. Ол алггаракыладан бери суратла жазып башлаганды. Аны айтканына көрө, чыгармачылык жашауу кыуанчын сезерге онг береди эмда кыартлыгын жарытады. Ол профессионал тыйююлду, алай кесини ишлерин саугыага берип, жууук-ахууларын кыуандырады, ала да

жашуу маганалы иш болганды. **П**ансияга чыккындан сора абдан инсан ююнде харкюнлюк жумушла бла кюрешип турганды. Жыйырма жыл озгандан сора уа, илхамга боисуну, кыгыт бла карандышы кылыта алганды. Андан бери бир кюн да оздурмай, ол сийогин иши бла кюрегилей турды. Жууктары, тенгери да Сейфуддинге билеклик этгиле эмда суратларына сийоп кырайдыла.

-Жорегим жаратхан зат бла кюрешип башлаганы жашауу сийогини сезгеме. Алпачы кыздары алай болуу эди, баям кыартлыгында хунерини ачыккылаптыган. Кылай-алай болса да, шеңдо мен эсимде кыапган сыйфатланы, кесими оюмларым бла

да игиге ийанган, кюлконо-ююну сийогин адам болганы анга шагъатды. Асламысында ол ишлеринде таулануы жашауларын кырготтеди эмда жууук-ахууларын сыйфатлайды.

Табийгыт бла байламлыларын да уа дуняны энчи кез кырамы бла кырготторге изилди. Ююно тийресинде аслам голле ёсдюреди огурлу акъсакъл. Аланы ариулуктары жангы сагышла туудурадыла. Табийгытта сийемлик аны жашаууну бир кесегиди, чырайлыкны не затда да кере билген хунер а кыудрет анга берген саугыады.

Ир-бирде Сейфуддин ёзюн да суратлайды. Сёз ючюн, кеси кес бла шахмат ойной турган сураты. «Ким кимин?» деп атаганды ол ишине. Ол анасы Гытаннны бла апласы Таукъаннны суратларын а тау табийгыт бла бирлешдирип жазганды. Анга кырай, биз ата-баба тамырлары маганалыкыларын, сый-намыс, тёлюпнни байламлыкларын дегенча аныламыланы юслеринден сагыш этерге болуккыбуз. Ахмат улуну илхамы жангы суратлагы кез этиргенлей турды. Келир заманда сийогин иши бла кюреширча энчи оту ишлерге сювди ол. Биз да анга кийик саугыа эм узак ёмор тежейбиз.

ТОКУМАЛЛАНЫ Салим.
Суратла авторнудула.

Ыразылык

Суу да келгенди, орамла да жарытылгандыла

Алггаракыла Жанхотияны микрорайонунда жашаганы элини администрациясыны башчысы Зауриб Хамуровча социал сетке кече Гагарин эм Октябрьский орамлада асыры кыранганды жорюрча болмаганын айттып тарыккыланды. Кеп бармай муниципалитетни кеси кюно бла токун аз кыратхан 64 чыраккы чыпчын орнатылганды.

бузула турганды. Энди элни башчысыны хайры бла Октябрьский орамла жашаганын суу бла байламлы кыайгылары жокуду. Бургыны бир жерине авария болса, Зауриб кесини жашлары бла бирге ологайт бузуккуну тюзетдиле. Андан сора да, субботникке, башка жамауат ишлеге да ол биринчи чыгыды, буюрган жумушла эбине жетдирилгинчи, кез-кыулак болганлай турды. Кеп болмай а аны себегиле бла

адамланы дагыда бир жарсыулары кетерилгенди. Орамларыбиз кеч жарык болурча мадар этилгенди. Эплиени жарсыуларына улуу кыло болмай, терк ос бургыны ючюн Зауриб Кашифовичге ырызайлыкыбызны билдиргеге сюебиз, саулай кюйороне да саулык, насып тежейбиз, – деп жазылады Мызылары, Жаппулары, Шомаховлары эм башкала кыол салган псысмада.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

СПОРТ

Шуёхлуккуну кубогунда – алтын бла кюмош майдалла

Тольятти шахары «Лада-Арена» спорт мекямында каратеден «Шуёхлуккуну кубогу» бардырылганды. Анга Россияни 33 регионундан бла Кызаакстандан минг бла жарымдан аслам спорчу кыатышандыла. Кыабарты-Малкырдан каратечиле анда тогуз майдал кытышандыла.

32 килограмм аурулукда, Самара областыдан Екатерина Курдованы хорлоп, биринчи жерге Арнола Губашиева чыккыланды. Экинчи «алтынны» 30 килограмм аурулукда, биягы Самарадан Руслан Пахомовну кытып, Текуланы Алим келтиргенди.

Команданы кумитэде республиканы кызууна Текуланы Алим бла Алий, Инал Кушхов киргенди. Ала Тольяттиден «Рекорд-2» командага хорларга аз да онг бермегендиле. 8-9-жыллык спорчуланы араларында эришуледе бизни спорчула, финалда Саратовдан тенглерине

кытыдырып, экинчи жерни алгандыла. Кюмош майдалла Аскер Губашиевге, Марат Цориевге бла Ислам Юнусовча берилгендиле. Спорчуланы тренерле

КУЛЬЧАЛАНЫ Сульфья.

Атмырзаланы Альбинаны кезиулю жетишими

Нальчикни Универсал спорт комплексинде Шимал Кавказы студентлерини араларында аскер тутушууладан кезиулю оюнула этгенди. Бу жол ала «Спорт терроризмге кыскаруу» деген ниет бла бардырылгандыла.

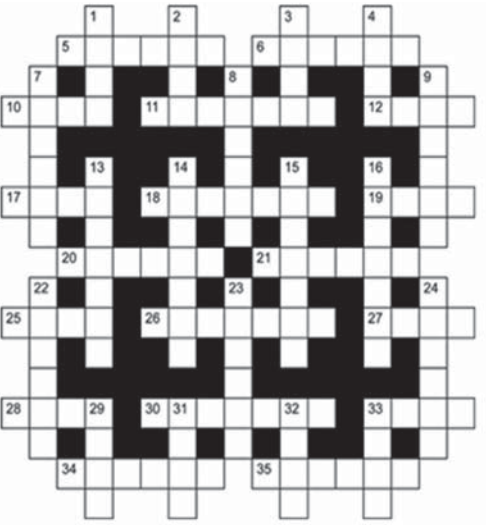
Альбина Тырнауазуну 6-чы номерли школун бошаганды. Анда окъ-

на жюрюгенди, тренерле Руслан Нахушевде, Евгений Могилевцеде, Владимир Юнусовда бла Тенгиз Калданида жараула этгенди. Биринчи эришуулеринде Шимал-Кавказ федерал округуну биринчилигинде экинчи болганды, ызы бла келген жылда уа биринчи жерге чыккыланды. Андан ары да битеруюсый турнирлени талыйанда жетишимле болдурганды.

Анатолий ТЕМИРОВ.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 5. Аны тауда эр кишиле бек хайырлангандыла. 6. Эртте тылы этиучо агъач орун. 10. Кырганын сёзю. 11. Тешikli кыумач. 12. Ииде бийик жетишимли адам. 17. Айран урлук. 18. Спорт эришуну бир тюрлюсө. 19. Багыуну амалы. 20. Тылыны кепдорген зат. 21. Кыш келгенлей, чыпчын жиплени жасауучу. 25. Жауун сууну уллу келиуучу. 26. Негер болсанг, арада ол керекди. 27. Кызауат. 28. Ингир кырангысы. 30. Гиржыны жука тюрлюсө. 33. Шарк кырыл. 34. Элинден, журтундан качып айланган. 35. Адамны неден аурганнын билдирген зат.

ЁРЕСИНЕ: 1. Жерни жылы жаны. 2. Улуу жарсыу. 3. Кыралны белгиси. 4. Амма. 7. Жайда мала отлаган жер. 8. Тамаша ишле этиучо. 9. Тийгенде, кыол ызы кыалуучу адам. 13. Мамырылык. 14. Жашырын айланп, халар билген. 15. Адамланы бир жерге келиуучу. 16. Ксанатлы. 22. Алгын туулу кишини хурхуну. 23. Тели иш этмеген. 24. Аны бла алгын абидез алгандыла. 29. Жюн титгенде хайырланылган таяк. 31. Ариу кызыккы. 32. Улуу чапыраккы ханс. 33. Асыралган кыой.

ГАЗЕТНИ 137-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛЫГАН СЁЗБЕРНИ ЖУЗАЙЛАРЫ:

Энине: 1. Фахад. 4. Балхам. 7. Асаба. 9. Хант. 10. Обур. 11. Гыбыдыш. 12. Уста. 15. Алма. 17. Саткычылык. 18. Сырыйна. 21. Ууалык. 23. Кыоркык. 27. Батмак. 30. Буз кыуанд. 32. Тура. 34. Алан. 37. Алгысау. 38. Маму. 39. Агъач. 40. Узуда. 41. Жантау. 42. Налмас.
Ёресине: 1. Фахму. 2. Панет. 3. Дагыстан. 4. Багышлайу. 5. Хубол. 6. Маркка. 8. Ахыры. 13. Сапын. 14. Асоы. 15. Акылы. 16. Мыйык. 19. Йога. 20. Ант. 21. Уча. 22. Арба. 24. Онуу. 25. Кыуба. 26. Кызылысуу. 27. Бадьархан. 28. Тана. 29. Арпа. 31. Адакка. 32. Гамжог. 33. Роман. 35. Пагыым. 36. Начас.

ОЮН

Хорлагъанлагъа – аслам приз

Жангы жылы байрамыны аллында «Ростелеком» компания кесини клиенттерине алакат саугыла жа-зыраганды. Аны ючюн абоненте igra.ru сайтада регистрацияны ётоп, «Цель в приз» деген оюнга кыатышырга керекди. Ол «Бонус» программга кыошулганды арасында барды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Тинтпиле

Бирлеге – тазирле, башчалагыа – кыаты эсгертиуле

Россельхознадзору КыМР-де эмда Шимал Осетия-Аланияда Управлениыны битимлени карантини, урлукчулук эмда мирзёуно кыачтысуу жаны бла надзор этген бёлюмюно специалистери озган айда бизни республикада 33 контроль иш тындыргандыла. Аланы кезиу-юнде тогуз бузуккылык ачыккыланганды, он протокол жазылганды амда саулай 7,8 минг сомгъа тазир салынганды. Энтта да оюналган уа бузуккылыкны кетерича эсгертиуле этилгенди, деп билдиргендиле ведомствону пресс-службасындан.

Дагыда бу кезиуде бёлюм 35,5 минг тоннагъа жууук продукцияны ташырга кеп кыламай минг бла жарым фитосанитар сертификат бергенди. 12,2 минг тоннагъа уа карантин сертификата жарашдырылгандыла. Ол санда будайга, арпага, нартокке, чёплеуге эмда тахта кёгелге бла жемшилеге.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал
РЕДАКЦИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору оубунбасары) ЖАНУРАЗЛАНЫ Нажабт (баш редактору оубунбасары), ТОКЫЛУЛАНЫ Борне (жууалы секретары), ТРАМАЛАНЫ Зуухра, МУСУКАЛАНЫ Сакнат, ТИКАЛАНЫ Фатима, УБАШАЛАНЫ Мурат.
ТЕЛЕФОНЫ:
Редактору примчаны - 42-43-01. Баш редактору оубунбасары - 42-38-21, 40-44-82. Жууалы секретары - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62, Корреспонд - 42-63-52.
РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Понитка эм право - 42-24-02, 42-67-68. Экономика - 42-66-73. Култура - 42-66-76. Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18. Вуртрга, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71. Окуучулуу бла байламкыла хуроттоку эм жазылуу - 42-37-94. Экин корреспондент - 42-68-72. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кызыгыт жорюгмедин. Кюл жазылага редакцияны элимейди эм ала артка кызыгытмайдыла. Газетге басмаганган материалла айткынын оюмла редакцияны оюму бла келишимге болуккыла. Ала да айткынын хар зат ючюн Россия Федерацияны Басмаы юселден законна тийинликке материаланы авторлары кесери жуууалдыла. Редакция авторлардан 400 гезет тизгинден (машина бла жазылган 5-6 бет) кепино алмайды. Газет Басмаы эм асламы информацияны эришилери кыруулауу жаны бла Кыабарты-Малкыар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди. Регистрация номер — ПИ № ТУ 07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагыа «КыМР-Мелна» ГКУ-ну кюмюлтер службасы хазыр этгенди. Газет «Тетраграф» ООУ-ну типографиясыла басмаганганды. Нальчик шахар, Ленин атыл проспекте, 33. Газетни ислерине ташырау ючюн КыМР-чи почта кызыны федералнай Управлениысы жуууалды. Телефонна: 76-01-21. Газетини роинишга сатыу ючюн КыМР-чи «Роспечать» акционер общество жуууалды. Телефон: 42-69-34. Газет кызыккы юч кере чыгыды - кыуруге, орта, шабат кюнде.

Номерге графике кере 19.00 сагытка кыол салында. 20.00 сагытка кыол салынганды. ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГАРГАНЛА: Ташпасакцияны Аминат - дезурнай редактору. Кучукуланы Сафийат, Кетечиланы Сульфья - жууалы секретарыны оубунбасары. Биичекуланы Жаннет - (1,2-чы бетле), Гелаланы Валя - (5-чи бет), Баллаланы Феруза - (6-чы бет) - корректорла. Тиражы 1457 эз. Заказ № 1045. Багыасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗАТЕЛЪАНЫ АДРЕСИ:
360000, Нальчик шахар, Ленин атыл проспекте, 5. электрон почта: elbor_50@mail.ru